

Nro. 40.

**Á' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Költ Bétsben, Kedden Majusnak 19 ik napján

1801-ik esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é c s.

A Fels. Kir. udvari Magyar Cancellariánál
Practikánst Méltos. Buzini Gróf *Keglevich Ferencz*
ifjú Urat, Mélt. Buzini Gr. *Keglevich Károly* Ur
Ő Nagysága kedves fiát, mind maga személyes
szép tulajdonságaira, mind kiváltképen ditső Ő-
seinek sok rendbéli érdemeire nézve, több arány
kultsós hivei közzé méltoztatott Fels. Urunk fel
venni.

Egyiptom.

Az Egyiptomról beszéllő Konstantzinápolyi
levelek, nagy Anglus győzedelmekkel vannak tele.

R r

A' Londoni Napkeleti Anglus Kompánia is vett a többek között egy ilyen győzelemmel telyes levelet a' maga Konstantinápolyban lévő Agensétől.

A' levél' summája ez: — „

„Konstantinápoly, Aprilis' 4 dikénn: — „Gen. Abercrombie Mártius' 11 dikénn, az Egyiptomi Frantzia fő vezért *Menou* Generalist, a' midőn ez, 8 ezer gyalogokkal és 3 ezer lovasokkal, *Rhamanie'* vidékeiről *Alexandria* felé ütözött volna, meg-támodta, és el fogta 500 emberit. Ezenkívül, a' Frantziák közzül 2000, az Anglusok közzül pedig 1500 emberek maradtak halva vagy meg-sebessülve, a' tsatázó mezőn. Az 1500 Anglusok között, 300 hóltak, és 1200 sebesek voltak. Az utólsók közt vannak, *Abercrombie, Moore, Parker* (ez nem *Hyde Parker*) és *Sir Sidney Smith*. A' Frantzia lovasfő széljel veretett. *Aboukir* is kapitulált. A' meg maradt Frantzia sereg, rész szerént *Cairo*hoz, rész szerént *Alexandriához* vonta visszra magát. Reménsége volt *Keith* Admirálisnak, hogy nem soká kézre fogja kapni *Alexandriát* is. — Nagy öröme indította a' Londoniákat ez a' tudósítás, a' mely is Aprgo dikánn dél után lett Londonban közönségellé. Hanem, ugyan az nap' reggel, még ennét is sokkal nagyobb győzedelmi hírekkel vót tele London vároffa — mint p. o. hogy *Menou* meg-sebessedett, 's el fogattatott volna — vagy pedig, hogy a' Frantzia sereg, a' maga vezérjével együtt kapitulált, 's magát fogságra adta volna, 's több e' félek — de a' melyek, a' még azon dél utánni, tsak ugyan győzedelmes tudósítás által, mind meg czáfoltattak.

„Égészzen a' Mammelukkoknak módjok szerént rohant szörnyü lármával a' Frantzia lovasfő az *Abercrombie'* gyalog seregire, hanem, tsak ugyan visszra veretett.

„A' 22 ik Mártziusi tsatában az Anglusok is újanton sokat vesztettek, minthogy a' Frantziák hihetetlen módra vitézkedtek. — (Más tudósítások szerént, nem a' 21-dik, hanem 21-dik Mártziusi tsatában sebesedett meg Gen' *Abercrombie*: hanem mind ezek a tudósítások is még eddig nem officialisok, az az, nem az Országglószék által adattak ki az Udvari Ujjságban.

„Maga Lord *Elgin*, az Anglus sereg' vesztését az Abukirhez való kifzallás' alkalmatosságával történt ütközetben, 305 el esett, és 750 megsebesedett emberekre teszi. A' *Warren* Admiral fia is, az ifju Zászlótartó *Warren*, ezen el estek között vagyon: *Erskine*, *Ogle*, *Stewart*, *Dickson*, *Hill*, és *Vigoreux* nevü Stáb tisztek pedig, ugyan azon alkalmatossággal sebesedtek meg. — Ujjanton 8 Batalionok küldettek el Augliából Egyiptomba az *Abercrombie* vagy inkább a' vezérlése alatt volt sereg' segítségére, minthogy ő maga már hihető képpen nem szükölködik a' holtak' országában segítség nélkül.

„Mostan már meg határozva írják, hogy az Egyiptomba ki szállott Anglus sereg, 17 ezer 5 száz hetven, emberekből állott légyen.

Hogy mind ezek a' tudósítások is azonközben még eddig nem officialis hirdetmények, nyilván való onnét, hogy nem az Országglószék adatta ki őket, és az elő adott 21 ik Mártziusi győzedelmért, a' *Toweri* ágyuk is, még mind ez ideig nem löttek örömet.

Elegyes Jegyzések.

Hága, Május 2-dikánn.

Gen. *Augereau* végezetre, minekutánna az ő meg érkezése már 10 hetektől fogva szüntelen

hirdettetett, Apr. 29-dikénn valofággal meg-érke-
zék ide. Az ő távol léte alatt helyette itt Ko-
mendérozó Gen. *Victor*, egy fegyveres tsoportot
küldött-el, fogadására, a' *Delfti* útonn már egy
hónaptól fogva várokozó ágyúk pedig, dörgötte-
nek. Minden itt lévő Batavus és Frantzia tisz-
tek meg jelentek tiszteletére, a' fegyveres seregek
ki rukkóltak, és az ágyúk itt is dörgöttek meg-
érkezésésekór. Egyéb tisztelet tételt nem foga-
dott el. A' fő komendánságot *Victortól*, által
vette.

A' Belga Törvényhozó Tanátsnak első Ka-
marája, igen fontos törvént hozott Apr. 27 di-
kénn az Isten tudománt tanuló ifjakra nézve. Meg-
határozta, hogy a' *Leydai* Univerfitás béli ed-
dig való *Theologica Facultas*, és az Isten-tudománt
tanuló szegény ifjak' segítettésekre rendeltetve
lévő fundusnak eddig való *administratziója*, meg-
szünnén, a' helyett 30, minden vallás béli Isten-
tudománt tanuló szegény ifjaknak, égynek - égy-
nek, 300 forintok adattassanak esztendőnként —
de, tsupán tsak a' Respublika' földjénn izületett
ifjaknak.

London, Május 1-ső napján.

A' *Bresti* kikötő hely előtt vigyazó hajós se-
regünktől olyan tudósítások érkeztek, hogy 22
Linea és 10 Fregát Frantzia hajók, szünet nélkül
a' kikötőhely' külső öbleiben olázkodnak, hogy
ki evézheffenek: 15 Spanyol Linea hajók pe-
dig, a' kikötőhely' belső öbliben állanak ké-
szen.

Az a' hír indúlt itt Londonban, hogy a' *Kop-
penhága* alatt Apr. 2-ikénn történt tsata' alkalmat-
osságával, valami jel-adás felett némü-némü vízf-
szálokadás adta volna magát *Parker* és *Nelson* Ad-

mirálok között elő. Hallatik is, hogy Parker vizsgáló hivattatott volna; sőt egy Ministeriális ujjság is, ugyan ezt írja.

Minister Lord *Hawkesbury*, ilyen jelentést küldött April. 29-dikénn a' Londoni Polgármesterhez: —

„Mylord! Nagy örömmel jelentem az Urnak, hogy a' *Berlini* Udvarnál lévő Követünktől Lord *Carysfordtól* olyan tudósítást vettünk légyen, hogy a' *Berlini* és *Koppenhagai* Udvarok el végezték volna egymás között, hogy az Északi Német országi vizeket ismét meg nyissák, és a' kereskedő hajóknak azokonn a' szabad le's-fel való evezést ismét meg-engedjék. Kérem uraságotat, hogy tegye közönséggé ezt az örvendetes hírt a' hajós gazdák között.

A' leg ujjabb Londoni Udvari Ujjság azt írja le hofszazon, hogy a' *Phöbe* nevü 36 ágyus AnglusFrégát; miként fogta légyen el a' minap a' 44 ágyus, ágyukkal, puskákkal, és szántó-veető készülétekkel rakott, 's-Egyiptom felé-fiető, *Africaine* nevü Frantzia Frégátot, a' Gibráltári tenger szorostól nem mefzse. Rettenetes viaskodást tett ez a' két ellenséges hajó. Meg nem adták mind addig magokat a' Frantziák, míg a' hajójok egész-szen öfzse nem juggattatván, holt testek által hé nem fedeztetett, és ágyuik majd mind haszonvetetlenekké nem tétettek. A' 715 Frantziák köz-zül, *Commodore Saunierrel* együtt, 2 százann estek el, és *Desfourneaux* Generálissal együtt 143-man sebesedtek-meg. Az Anglusok' vesztésit, tsak 2 sebes tisztetkből és 10 hajós legényekből, és 1 el-esett emberből írja állani a' nevezett Udvari Ujjság.

„A' Frantzia és Anglus Országlószékek között való alkudozások még folynak ugyan (igy

szoll az egyik Londoni Ujjfág), hanem bajosan fogják ezek csak ugyan még is el hozni a' békefféget. Az első Konzúl' előre való fundamentomos kivánságai, ezek: — 1)ször, Málta szigetét Orosz Országának — 2)ször, Gibráltárt, és Minorca szigetét Spanyol Országának — 3)ször, Ceylon szigetét pedig a' Batava Respublikának, adja viszfza Anglia. Ki az az Anglus (így kiált fel a' nevezett Anglus tudósító), a' kinek vére ezen kivánságoknak hallására fel ne bórzadna, és haja szálai fel ne állanának!

Páris, Május' 5 dikénn.

Az Első Konzúl, mihelyest a' Pál Császár' halálát meg értette, azonnal egy Követet küldött a' Párisi Orosz Követhoz Gróf *Kalitschefhoz* sajnálkodó izenettel, — A' Követ Ur' feleletében, meg-jegyzésre méltók voltak egyéb szavak között ezek: Előre el láttam én már regen ezt a' szomoru történetet. En a' b. e. Császár' első orvos Doktorával szoross ismeretségben voltam, a' ki nem egy versben mondotta nekem, hogy ő igen nagy tudának tartaná azt, hogy a' Császár, oly fokízőri, majd minden szempillantati, mérges fel forrásai mellett is, még eddig életben maradhatott.

A' 20-dik Apílisí Pétersburgi Udvari Ujjfág így szóll: — Minden napi igen örvendetes tapasztalása az Oroszoknak az, hogy az ő szelid természetű Sándor Császárijok, egész el tökélettséggel követi a' maga ritka Országloí böltsességgel tündöklött Nagy anyjának nyomdokait. Apílis 19 dikénn a' Kormányozó Senátust is meg tisztelte ő C. Felsége, jelenlétével, és sok rend béli kegyelmes parantsolatoknak meg-erőssítése, s némelyeknek el törlése által, az egész Orosz birodalomra ki terjesztette a' maga jóltévőségének érez-

tetését. A' Némesség' jussait meg-erősítette — sok fogságban lévőknek és meg-sententziázott bűnösöknek meg-kegyelmezett — a' titkos nyomozásnak Cancelláriáját, vagy az ugy nevezett *Titkos Expeditiót* el törölte, és mind azokat a' processusokat, a' melyek ezen Itélőszéknek már elejibe adattak vólt, felejdékenységre hagyatni parantsolta, &c.

A' Fő és Nagy Hertzeg Alsószonynak, Magyar Ország' boldog emlékezetü Nádoispánynéjának halálát, ilyen szavakkal hirdettette ki ő Császári Felsége: — „Meg-győződve vagyunk a' felől, hogy jobbágyaink közzül is mindenek, a' meghóltnak ritka virtusaihoz vífeltető tiszteletből és szíretetből, azt a' nagy bánatot, a' mely minket érdekelt, vélünk meg-oltsani, és könyörgéseiket a' miénkel egyesítvén, a' Mindenhatónak esedezni készek, azért, hogy a' meghólt lelkének az Angyalok' békeffége; lakhelyénn nyugvó helyet engedjen, és őtet ditsóítsa-meg.“

Közönség' sen-erősítik az Orosz tudósítók, hogy ha Pál Császár a' világból ki-nem-múlt-vólna, ezenn a' nyáronn 80 ezer Orosz katonák fogták volna Astrakánonn és Perfiánn keresztül útjokat Napkeleti India felé venni, és ott támodták volna meg az Anglusokat.

Néhány Párisi Ujjfágok így írnak: — „A' Spanyol Királyi Felség, olyan nyilatkozatást tétetett, mint *Ultimatumot*, a' maga Vejénél (léálya királyjánél), hogy az Anglus seregeket 24 órák alatt a' maga kikötőhelysiből ki-hajtván, azokba Spanyol és Frantzia örző seregeket vegyen bé: külömben Portugallia Spanyol tartománnyá fog neveztetel. — A' Frantzia és Spanyol seregek, Május' 4-én kénn szándékoztanak a' Portugallus határszélékhez meg-érkezni.

Ugy látszik, hogy a' *Sárdinai* Királyi Udvar nem talált az Első Konzúl előtt oly jó szószollóra és közbenjáróra, mint a' Nápolyi talált volt, minthogy a' *Sárdinai* Királyi Követ, czéljának végrehalytása nélkül, készül el-útazni Párisból. Nem nyerhetett audentziát az Első Konzulnál.

A' Spanyol Királyi első Miniſter és a' Madridi Frantzia Követ Bonaparte Lucian között, olyan Kötés készült meg Mártzius' 21-dikénn, a' melynek ereje szerént a' Spanyol és Frantzia Országglófszékek arra kötelezték magokat költsönösön, hogy a' *Pármái* örökös Hertzeget, a' Spanyol Király Vejét, *Toskánai*, vagy a' régi nevezet szerént *Hetruriai* Királynak, fogják meg-ismérni, és a' többi Udvaroknál is véghez vinni igyekeznek, hogy ötöt ezek is *Hetruriai* Királynak lenni ismérjék meg.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Azt mondják, hogy a' *Napper Tandy*' kegyelem-nyerése, azonn a' meg-kegyelmezésenn fundáltatott légyen, a' mely az Anglusok' Hollándiai expeditziójának alkalmatosságával az akkori Frantzia fő vezér *Brüne*' fő hadi szállásánn egy Anglus Generális iránt történt, a' kit a' Frantziák kémkedéssel vádolván, el fogtanak volt. Mondják, hogy Gen. *Brüne* ilyen szavakkal botsátotta volna Angliába vissza ezen Generálif: Az Ur nékem felelni fog a' *Napper Tandy*' fejiért.

Mekkora része fog Piemontnak *Al-Alpínia* nevezet alatt Frantzia országhoz kaptóltatni, és hogy, fog e' a' Liguriai Respublikának is valamely részetske belőlle jutni, nem irják még eddig. — Jun. 20-dikánn fog el-kezdődni benne a' Frantzia katonai kórmányozásnak módja; egy Oľztályos Geuerális és 6 Brigadérosok lesznek benne; a' Nemzeti jofzágoknak el-adatódása meg szűnik

ott addig, míg jobb rendbe vétetődik; a' törvények' folyása Frantzia lábra állittatik; a' kik mást bántanak, vagy fegyveres kézzel találtatnak, meg-fogattatván, hadi ítélőszék' elejébe adattatnak. Továbbá, néhány Kapuczinus lakhelyek (hospitziუმok) ki vétettétvén, a' Klafstromok ezen egész Subálpíniai földönn mind el-töröltetnek.

A' nemes tselekedetet mindenütt hirdetni kell, a' hol találtatik. — *Dolomieu* is talált volt az ő Messinai hoszszas fogságában egy nemes szívű jóltévőt, még pedig egy *Broadbent* nevü Anglus kereskedőt, a' ki egyszersmind az *Amerikai Respublikának* is Agensse ott. — „Gyönyörűségünkre szolgálhat (így szoll a' *Moniteur*) azt tudni, hogy az az emberek' barátja, az a' személy, a' ki *Dolomieu* tudós hazánkfiához, ily sok betsüllettel és szolgálattal viseltetett, egy Anglus lett légyen, és hogy ezek az emberiség' betsét ennyire ditsőffége-ítő tselekedetek, annak a' nemzetnek egyik tagjától szármoztanak légyen a' mely igen gyakran el-távozni láttatik külömb-külobmb féle czélozásai által, ugyan azon emberiségtől.“ — Az Olofsz Országban lévő Frantzia Minister *Alquier* egy igen betsülletes levelet írt a' Frantzia Országlószék' nevében ehez a' *Messinában* lakó Anglus kereskedőhöz, melyben meg köszönnéki, hogy egy oly embernek meg-tartódásán való munkából ő is részt venni akart légyen, a' ki Frantzia országnak ditsőffége, és a' ki a' maga nagy tudományáért és tudós munkáiért, egész Europa' emberének tartathatik. Bizonyossá teszi végezetre *Alquier* ezt az Anglust, a' felől, hogy a' Frantzia Országlószék, valahól csak módját fogja találni, el nem fogja mulatni, hozzá viseltető jó indulatját meg bizonyítani.

Már meg érkezett Amerikából Párisba a'

bizonyos hír, hogy a' *Congressus*, leg kisebb kikfogás nélkül helybe hagyta légyen, az Amerikai Státusok és Frantzia ország között való ujj Alkut.

A' Frantziák nagy országos vásárhoz készűnek az idén, a' mely az úgy nevezett öt *portlek* napokon (a' Respublikai esztendőnek öt utolsó napjain) fog Párisban tartatni. A' Belső Minifter egy Kerülő irást botsátott széljel az országban minden felé, melyben minden hazafiakat, hogy ezen nevezetes nagy vásárra küldjék vagy vigyék Párisba a' magok Fábrikáiknak és minden nemű szorgalmatosságaiokak finomabb szerzeményeit, meg hív. Minden Departamentom bélieknek különös *portikusok* léznek rendeltetve. Nagy leszen itt a' vetélkedés, hogy melyik vhet szebb *portékákat*!

Magyar Ország.

BCU Central University Library Cluj
Buda, 4 ik Majus.

A' boldogült *Alexandra Paulowna* Császári Fő és Nagy Hertzeg Asszony' holt teste, tegnap dél tájban, minekutánna a' szokott halotti czeremoniák a' Görög templomban véghez mentek volna, eddig való nyugvó helyéről az úgy nevezett *Palatinális erdőskéből*, a' *Vízi városban* lakó T. Kapuczius sz. Atyákhoz által vitetett, ezen sz. Atyáknak által adatott, és a' számára különösen készített kriptába, egész tsendességgel le-téte-tett.

Május' 11 dikénn olyan dolog ment véghez az itt lévő Országháznak palotájában, a' mely nagy ditsőffégre szolgál az emberiségnek. A' Bétsi Siketnéma Institutum' Igazgatója *May Jósef* Ur, két Siketnéma tanítványaival, a' kik mindketten Magyar országai születésűek, egy nagy szá-

mu nemes gyülekezet előtt közönséges *Evangelium* tartott. Az idősbik ezen két ifjak között *Fáy Károly Ferentz*, Abaujvar vármegyei Felső Mérai fiu, 15 éltendő, ugyan azon Vármegye' Szolgabírájának, az ifjabbik pedig *Henisch Károly*, Mosen vármegye' Orvos Doktorának a' fia.

Leg előbb is a' kitsiny Henisch mondott igen érthető szóval egy Beszédet, melyet ő utána szépen és igen jól le irt Fáy egy táblára. A' Beszéd ez volt:

Nemesek!

„Mely igen szerentsések vagyunk mi két Siketnéma Magyar országi fiuk, hogy ezen nemes gyülekezet előtt ki mutathatjuk, hogy mi, Bétsben a' Siketnémák' Institutumában mit tanulunk, és abban értelmes emberekké, jó keresztyénekké, 's a' Státusnak hasznos és munkás tagjává, miként formáltatunk. **MI** ezen Ujoltévő Institutum nélkül még ma is durva és tudatlan fél emberek volnánk: semmi Istenről, semmit nem tudnánk. Oh ti, Nemesek! Szánakozzatok a' mi itt Magyar országonn lévő Siketnéma atyánkfiainn, és legyeitek segedelemmel, hogy ez az emberiségre és házára nézve ily fontos Siketnéma nevelő ház, *Vátzonn*, fundáltatódhasson-meg! Mely sok jelen való és jövőendő idő béli lelkeket meg tarthattok jó téteményeitek által! mely sok atyai és anyai sziveket örvendeztethettek meg egyszeriben! 's ugyanakkór, mely sok embert tehettek szerentséssé! A' mind eddig egy szót sem szolló gyermekek, a' magok jóltévőiknek, táplalóiknak, és gyámolaiknak felséges neveiket, nem soká galagolyólni fogják.“

A' jelenlévők minyájon megilletődve tsudáltak, ezen két Siketnéma ifjaknak az *olvasásban*

és írásban való alkalmatosságokat és készségeket.

May Director Ur az után annak a' módnak meg magyarázásához fogott, a' mely szerént a' Siketnémák taníttatnak, és hogy ők, a' kézi *Alphabetum* (a' két kezeinkenn lévő ujjainknak külömbkülömb' fizuráji) által, a' betűkre miként tanítódjanak meg. A' kis *Henischenn* azt is meg magyarázta *May Ur*, hogy a' beszéd béli hangok a' beszéllős' organumainak (eszközeinek) ugy mint a' nyelvnek, az ínynak, a' nyeldeklőnek, 's a' száj' egvéb részeinek külömb külömb féle mozdulásaik által, miként formálódjanak; mind ezeket pedig oly érthetőképpen mutogatta meg, hogy mindenek meggyőződtek arról, a' minn mind addig kétekedtek, hogy t. i. a' Siketnémákat, írni és olvasni meg lehessen tanítani.

Az ő taníttatásoknak módja abban áll mindenek felett, hogy az elméjekben mindeneknek felette tisztá és igazi képzeleteket formáljanak. Ez ugy esik meg, hogy előbb tsak az öt érzékenységek által fel-vétethető dolgok' nevezetjikkel ismértetik meg őket; az után osztán, mikor már a' tsupa érzékenység' eszközei által sok dolgoknak képzelésire meg taníttattak, úgy lépnek vélek által lassan lassan az érzékenység eszközeinn kívül járó dolgoknak képzelgetésekre is. Az után kérdések által oktátják őket, a' melyeknek egyike a' másikából következik, és a' melyek mind a' kimondás mind a' szóknak égybe rakattatása által, fok féle képpen változtattatnak; a' mely gyakorlás olyan készséget szül végezetre benne, hogy a' magok gondolataikat mind száj mind írás által, ki-fejezhetik. — Ez a' *Fáy*, annyira kipalléroztatódott már ilyen módon, hogy a' *Wá-tzi Magyar Siketnéma Institutum* béli *Adjunctus*-tanítófághoz is reménsége van. — Utoljá-

ra a' Számvetés (Arithmétika) mestersége vétetett elő, melyben derék módra viselte magát *Fáy.* —

May Ur, minden ellenvetesékre fundamentomosan megfelelt, és az egész tanítás és a' gyermekekkel való bánás' útját meg mutatta; és ilyen módon az Exament, egész nyájassággal, jámbor szelidséggel, és türedelemmel, ilyen szavak által rekelztette bé: — „

„Reméllem Tekintetes fő Urak! hogy ezen megvizsgálás által, a' Siketnének' taníttatásának nem tsak lehetséges, hanem szükséges voltát is meg mutattam. Ajánlom az el-hagyatott Magyar siketnéma ifjúságot az Urak' atyai gondviselése alá. Ezek a' baromi emberek, a' mik t. i, öök most, az Urak' jóltévősége által, értelmes, jó erkölcsű, gondolkodó, és Istent tisztelő emberekké tétetődhetnek —

„En Szerentsésnek tartom magamat, hogy az Isteni gondviselés engemet Magyar országonn a' fiúket és néma gyermekek' szószollójjokká választott. En ezen Isteni hivattatásomat követni fogom, és semmi bajtól és munkától nem irtózom: tsakhogy ezen Szerentsétleneket abbóla' fetétségből, melyben ezek eddig kényszergetek, az emberek' társaságába hozhassam. Ilyen czélal kérem a' jelen lévő nemességet a' véllem együtt való munkálodásra, hogy ez az emberiségre és hazára nézve ily fontos Siketnéma Institutum, Wátzoun mennél hamarább lábra állhasson.“

A' K. Magyar Siketnéma Institutumnak szánt épület Wátzoun, elég nagy és alkalmas; szép szeles udvara és kertye vagyon. Az Institutumot illető foglalatosságoknak elintézésére ki-rendeltett K. Biztos Titt. *Almásy Antal* Ur, a' ki a' Ma-

gyar Siketnémak' javát igen szívénn hordozza, és az ő Institutumjoknak fel-állításánn hathatósan munkálkodik, már még előre meg tett volt némely ide kívántató készülöteket, és a' háznak fel-osztatását is oly alkalmatoson elintézte, hogy *May* Ur is leg kissebb változtatást annak rajzolatjánn tenni, nem találta szükségesnek. — Mind ezek után, *May* Director Ur, és a' kétnevendékjei, Bétső: tegnap előtt vizsza üloztak.

Jelentések.

Tudván azt, melly szerentsétlen legyen a' *Falusi* nép, az ő meg romlott egéllége' vizsza szerzésében; úgy hogy sok ezerekre menő helységeknek nem hogy belső vagy febr orvos, de még csak borbély, mint fordítottam azért német nyelvből magyarra minden olvasni tudóknak ugyan, de főképpen a' Tiszt. papi rend' számára egy *Falusi Orvos Pap* nevű könyvet, úgy mint a' melly hivatalu izemélyek, mind minden helységbe vagnak, mind pedig hivatalyok szerént leg hamarább meg tudják a' betegeskedőt, és ugyan azért a' rendes Orvos el jövetelég orvosolhattvák is. Ebbe meg vagnak a' kérdések is, mellyekel a' beteget nyavajájáról tudakozzák; meg vagnak a' nyavajának meg esmertető jelei, és orvoslása módja, még pedig ahol lehet házi szerekkel, meg vagnak a' hóltinak láttsók' meg elevenítése módja, 's több illy tudni való szükséges dolgok. Ditetérére a' könyvnek elég legyen az, hogy kevés idő alatt Német Országban háromszor nyomtatódott ki. Az árra leszen 48 xr, mely előre fizetendő pénz' beszédése és frankon mentől hamarább Tatába való elküldése végett alázatosou meg kérem az itt mindjárt meg nevezendő Urakat, minden tisztól

egy nyomtatvány jutalmat ajánlván számokra. —
 O Buda T. T. Dobos István Prédikátor Ur. Debretzen T. T. Koth István Prof. Ur és a' Ns Collegium Seniors. Enyed T. T. Bodola János Prof. Ur — Gyöngyös T. T. Bonis János Ur — Győr T. Pater Pivarits Ur a' Ns Káptalan Káplánnya — Gyula T. T. Juhász István Préd. Ur — Kalotza T. Pater Prof. Mészáros Ur — Kassa T. T. Mihályi Kovács István Ur — Ketskeméth N. N. Sáátor Péter Fő Notarius Ur — Kisujfzallás Orvos Doktor T. Kemlodi András Ur — Kolosvár T. T. Szathmári Pap Mihály Prof. Ur, vagy Orvos Doktor T. Intze Mihály Ur — Komárom T. T. Farkas János Préd. Ur — N. Körös T. T. Kovács József Préd. Ur — Lofontz T. T. Rátkévi József Prof. Ur — Miskoltz a' Reform. Gymnás. T. T. Professora — Pépa Orvos Doktor T. Zsoldos Ur — S. Patak T. Kövi Sándor Prof. Ur — Ipoly Páztó T. T. Sallai György Ur — Pest T. T. Báthori Gábor Préd. Ur — Poson T. T. Inffitoris Ur — Soprony T. T. Rajts Prof. Ur — Szathmár N. N. Jenei Ur — Szeben T. T. Benkő Ferentz Ur — Szeged Orvos Doktor T. Sobaj Ur — Sziget T. T. Gáti István Ur — N. Várad T. T. Szaklányi Sigmund Ur — M. Vásárhely T. T. Zilaji Sám. Prof. Ur — H. M. Vásárhely T. Kiss András Ur — Veszprém N. Fejér János Ur Kereskedő. Az előre fizetett pénzt méltósnak a' beszélő Urak a' munka Írójához Zay Sámuel Urhoz Ns Komárom Vármegye Physicusához Tatába utasítani.

A' vad fáfránnak (németül Saflornak, deakut Carthamusnak) a' selyem posztóknak, 's materiáknak leg gyönyörűsebb veres, 's kiváltképe.

rózsa színre való festésekre alkalmas voltát, sok kémiai próbák meg bizonyították. Egyiptomban önként, Európának néhány Országában pedig, a' magvainak földbe való vetése által neveledik és szaporittatik. Az Auszriai, nevezetesen a' Bécsi Fabrikánfok darab időtől fogva idegen Országokban, 's nagy árron szerzették azt meg magoknak, 's minden esztendőben nagy summa pénzt küldöttek azért idegen tartományokba.

Az illy vad fáfrán termésére igen alkalmas a' mi Magy. Hazánk földje, és az idevaló Fabrikánfok tapasztolások szeréut, sokkal jobb 's alkalmasabb az idegen Országbelieknél. — Vajha tehát fel ferkentetödnének kedves Hazánkfiái ezen vad safrannak bőven leendő termésére, melly által az eddig idegen tartományokba küldetett nagy summa a' mi kedves Hazánkba vitetödne. — Idegen tenyészö plánta ez, és ha nem a' nap fényen, hanem árnyékos helyen szárasztatódik meg, leg szebb rózsa színt ad a' posztóknak és selyem matériáknak.

Két egy Társaságban lévő Bétsi kereskedö ; úgymint *Stattler* és *Nagy József* Urak, arra ajánlják magokat, hogy akarmenyit vigyenek a' Pesti és Debretzeni Országos vásárokhba hozzájuk, tsakhogy ne napfényen, hanem árnyékban szárodtak legyenek azok, mindenkor készek lesznek meg venni. Nagy Josef Urak, a' ki Debretzeni születésü, könnyü leszen ott reá találni, a' Pesti vásárokhban pedig a' külsö városban, *Nahm* nevezetü kenyérsütö házában vagyon a' boltjok.